

بررسی روش های نوین و جدید تدریس بر عملکرد و یادگیری دانش آموزان

کتایون قربان نیا^۱، نرگس نوروزرجبی^۲، سولماز اللهیاری ینگجه^۳

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد الکترونیک تهران شمال (نویسنده مسئول)

^۲ کارشناسی روانشناسی بالینی، دانشگاه فرهنگیان

^۳ کارشناسی علوم تربیتی، دانشگاه پیام نور آستارا

چکیده

امروزه هدف از تعلیم و تربیت تنها انتقال فرهنگ و تجربه به نسل جدید نیست. بلکه رسالت نظام های آموزشی را ایجاد تغییرات مطلوب در نگرش ها شناخت ها و در نهایت رفتار انسان ها دانسته اند. نقش مهم آموزش و پرورش، افزایش ظرفیت دانش آموزان برای رشد و نمو فردی، اجتماعی و یادگیری درسی است، که این مهم از طریق فرآیند تدریس معلمان حاصل می شود. تدریس فعالیتی است که در کانون و نقطه تلاقی همه عناصر آموزشی قرار دارد و مهمترین عملکرد معلم در کلاس درس محسوب می شود که زمینه را برای یادگیری فراهم می سازد. پژوهش حاضر با هدف بررسی روش های نوین و جدید تدریس بر عملکرد و یادگیری دانش آموزان و به روش توصیفی - تحلیلی انجام گرفته است. یافته های پژوهش به بیان و توضیح مراحل و کاربرد نمونه هایی از روش های نوین تدریس مانند حل مسئله، تفکر استقرائی، یادسپاری و ... می پردازد. بکارگیری این روش های نوین تدریس و دانش آموز محور باعث ارتقا سطح یادگیری و بهبود عملکرد تحصیلی دانش آموزان می شود.

واژه های کلیدی: آموزش، روش تدریس، یادگیری، معلم، دانش آموزان

مقدمه

امروزه نظام تعلیم و تربیت هر جامعه زیربنای توسعه اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی آن جامعه به شمار می رود. بررسی عوامل پیشرفت جوامع پیشرفته نشان می دهد که همه این کشورها از آموزش و پرورش توانمند، مؤثر و کارآمد برخوردارند. نهاد آموزش و پرورش عهده دار ایجاد زمینه مناسب برای رشد و شکوفایی استعدادها و توانایی های افراد است. بدیهی است که رسیدن به این هدف مستلزم برنامه ریزی های وسیع، جامع و حساب شده با توجه به اهداف عمومی آموزش و پرورش هر جامعه است. [۱]

در عصر حاضر به سبب نفوذ علوم و تکنولوژی در زندگی روزمره و نیاز جوامع به مشاغل و حرفه های جدید و پیشرفت علوم تربیتی و روانشناسی یادگیری، در عمل شیوه های تدریس، اهداف و چشم اندازهای آموزشی و تربیتی تغییر کرده اند و نگرش های آموزشی نو شده اند. محور اصلی نگرش های جدید آموزشی بر چگونگی یادگیری و تأثیر آموخته ها بر زندگی یادگیرنده متمرکز است. از این رو، شناخت ویژگی های دانش آموز، بررسی نیازهای آموزشی و تربیتی او، کشف روش ها و راهبردهای ابتکاری و جدید، توسعه امکانات آموزش فردی و مشارکت دانش آموزان در فعالیتهای گروهی، از اهمیت خاصی برخوردارند. در واقع، با اعمال نگرش های جدید، نظام آموزشی متحول می شود و چشم اندازها و فعالیتهای تازه ای پیش پای مدرسه ها گشوده می شود. از این رو، مدرسه های قرن بیست و یکم می کوشند نسل آینده را برای تحصیلات بالاتر و قبول مسئولیتهای بزرگ اجتماعی تربیت و آماده کنند. در این جریان فکری، برخی نگرش های آموزشی مورد توجه عبارتند از:

- گرایش به سوی آموزش و یادگیری فعال و پویا؛
- توجه به تفاوت های فردی و شخصیت مستقل هر دانش آموز و تمرکز بر آن ها؛
- گرایش به تفکر و تجزیه و تحلیل خواننده ها و آموخته ها؛
- گرایش به کاربرد ابتکاری آموخته ها در موقعیتهای جدید؛

با اندکی تأمل و دقت درباره مجموعه نگرش های جدید آموزشی، به خوبی می توان نتیجه گرفت آموزش با رویکرد معلم محوری، در حال گذر به رویکرد دانش آموز محوری است که در آن تمام یا بخشی از مسئولیت یادگیری به عهده خود دانش آموز است و معلم بیشتر نقش سازمان دهنده، راهنما و مدیر یادگیری را ایفا می کند. [۲]

شرایط اخیر جامعه جهانی نیاز به نوآوری و بکارگیری ابعاد نوآورانه در بخش های مختلف را دارد تا بر اساس آن امکان و مسیر رشد در یک دامنه مشخص فراهم آید و جوامع دچار عقب ماندگی در بخش های مختلف نگردند. نوآوری به معنای بکارگیری ابزار و نیروی انسانی در جهت اهداف و حرکت به سوی برنامه های مشخص از طریق رهیافت های غیر تکراری و کمک کننده است. سازمان های مختلف برای دستیابی به اهداف اصلی و ارتقا شاخص های خویش همواره برنامه های مشخص بلند مدتی را تعیین و تنظیم می کنند، که یکی از مهمترین شاخص های موفقیتی در این زمینه بکارگیری نوآوری در چارچوب مشخص آن برای باقی ماندن در محیط رقابتی و ارائه بازخورد ناشی از آن و منابع موجود است.

نظام آموزشی به عنوان اصلی ترین و مهمترین سیستم در آموزش و تربیت نسل آینده و دانش آموزان هر جامعه ای است که برای موفقیت سیستم خود، برنامه های کوتاه، میان و بلند مدت مختلفی طراحی و تدوین کرده است. نوآوری در شرایط کنونی آموزش، القا کننده الگوی تدریس نوین می باشد که به سمت یک آموزش انحصاری با حداکثر بهره برداری از منابع آموزشی و توانمندی فراگیران و فردیت سازی آن بر اساس توانمندی و تخصص فراگیران بر مبنای استعدادهای متفاوت است.

تحقیقات مختلفی نشان داده اند که بکارگیری فناوری در آموزش و یادگیری فعالانه و درگیرانه دانش آموزان، امر آموزش را آسان و یادگیری مطالب را بهتر و مناسب تر می گرداند. در الگوی نوین تدریس، تأکید بیشتری به سوی انعطاف آموزشی و بکارگیری فراگیر در امر آموزش و آموزش متناسب با نیاز او همراه است، در نتیجه اولویت نظام آموزشی، تنوع آموزش با تکیه بر یک الگوی خاص با هدف افزایش کیفیت در این نظام می باشد.

پژوهش ها و مطالعات انجام شده نشان می دهد یکی از عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، بوجود آمدن انگیزه و پرورش و رشد خلاقیت و شخصیت آنها، روش های تدریس می باشد. [۳] روشهای تدریس به منزله روشناییهایی متفاوتی هستند که هر کدام بردشان تا شعاع خاص را در بر می گیرند. البته باید اذعان نمود که هر یک از روشهای مد نظر در ارتباط با موقعیتهای مختلف از کارایی ویژه ای برخوردار هستند، به عبارت دیگر هر یک در جای خویشتن مثمرتر هستند. [۴]

محققان و پژوهشگران همواره اهمیت و اثربخشی شیوه های تدریس و یادگیری مطلوبتر را مورد توجه و تاکید قرار داده اند و یکی از عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، بوجود آمدن انگیزه و پرورش و رشد خلاقیت و شخصیت آنها، روش های تدریس می باشد. فراهم آوردن شرایط و موقعیت بهینه یادگیری در دانش آموزان از وظایف معلمان علاوه بر انتقال دانش به آنها است. به عبارت دیگر افزون بر انتقال علم به دانش آموزان، می بایست عاملی در جهت پرورش شخصیت و توان تفکر منطقی در آنها باشند. معلمان موفق هیچ گاه به عنوان عرضه کننده صرف مطالب درسی نمی باشند، بلکه دانش آموزان خود مطالب درسی و نحوه بکارگیری آنها را از معلمین می آموزند. در نظام تعلیم و تربیت تاثیر نیروی انسانی بویژه معلمین از مهمترین عوامل موثر بر رشد و توسعه محتوای تعلیم و تربیت محسوب می شود. [۵] اهمیت جایگاه و نقش معلم در فرآیند تعلیم و تربیت تا آنجاست، که مهرمحمدی در بیان آن معتقد است که « معلم، کارایی و کفایت او، آیین تمام نمای کفایت و کارایی هر نظام آموزش و پرورش است ». [۶]

پیشینه تحقیق

در این گفتار به اختصار به بیان مطالعات و تحقیق هایی که در این زمینه انجام گرفته است، می پردازیم:

محمودی و صادقی (۱۳۹۷) در پژوهش خود با عنوان « فراتحلیل اثربخشی روش های تدریس فعال بر پیشرفت تحصیلی » به انجام فراتحلیلی بر مطالعات انجام شده در زمینه تأثیر روش های تدریس فعال بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان است. نتایج نشان داد که روشهای تدریس فعال تاثیر مثبت و معنی داری بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان با اندازه اثر بالا دارد، و طبق معیار کوهن این تاثیر در حد زیاد ارزیابی می شود. همچنین فراتحلیل نشان داد که میانگین اندازه اثر در دانش آموزان دختر و پسر معنی دار است و بر اساس مقیاس کوهن، در حد زیاد می باشد. به طور کلی، استفاده از شیوه های تدریس فعال باعث پیشرفت تحصیلی و یادگیری معنی دار می شود و در نتیجه آن انتقال یادگیری به جهان خارج افزایش می یابد.

اکبری (۱۳۹۷) در تحقیق خود تحت عنوان بررسی میزان اثربخشی روش تدریس فعال و سنتی بر یادگیری دانش آموزان دوره ی متوسطه ی اول شهرستان قشم در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴، به مقایسه روش تدریس نوین با روش تدریس سنتی و تاثیر آن بر یادگیری دانش آموزان دوره متوسطه اول شهرستان قشم در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ می پردازد. نتایج فرضیه های پژوهش نشان داد که اثربخشی روش تدریس فعال و سنتی بر انگیزه، پیشرفت تحصیلی و عزت نفس دانش آموزان دوره متوسطه

اول از دیدگاه معلمان متفاوت است و در کل استفاده از روش تدریس فعال یا نسبت به روش تدریس سنتی در یادگیری دانش آموزان تاثیر بیشتری دارد.

الماسی و عابدینی (۱۳۹۹) در پژوهش خود با عنوان «نگاهی تطبیقی به الگوی نوین تدریس متوسطه دوم در ایران و کشورهای پیشرفته» به بررسی الگوی نوین تدریس متوسطه دوم در ایران و کشورهای فرانسه، ژاپن، کره جنوبی، استرالیا و فنلاند پرداخته است. یافته های بدست آمده در این زمینه نشان داد که در بعد مدیریتی، در کشورهای پیشرفته تر از منظر مدیریتی در این ساختار، نظام آموزشی چند وجهی و نظارتی در زمینه های مختلف وجود دارد. بررسی بکارگیری تکنولوژی و ابزار نوین آموزشی در مدارس کشورهای مورد بررسی گویای این مساله بود که هوشمند سازی کامل در مدارس و تخصص بندی دقیق آموزش نوین و صد در صدی هنوز در هیچ کشوری مشاهده نمی گردد اما سمت آموزش به سوی الگوی هوشمند سازی است، با این حال مدارس تخصصی و رویکرد فعال آموزشی گسترش بیشتری در این زمینه نشان می دهند. ژاپن، کره جنوبی و فنلاند مسیر رشد بالایی در این زمینه دارد کشورهای فرانسه و استرالیا در وضعیت متوسطی قرار دارد و ایران از منظر رویکرد آموزشی فعال در مقطع متوسطه دوم در سطح پایین و ضعیفی می باشد. در بخش ابزارهای موجود در این زمینه، نتایج نشان داد کشورهای پیشرفته به سمت آموزش تخصصی تر و فردی گام بر می دارند. از نتایج بدست آمده از این پژوهش می توان در امر برنامه ریزی و تقویت زیر ساخت های موجود جهت گسترش الگوی نوین آموزشی بهره برد.

انصاری و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان «بررسی رابطه ی بین روش تدریس و یادگیری دانش آموزان در برنامه درسی دوره ابتدایی» به بررسی تاثیر روش های تدریس بر میزان یادگیری دانش آموزان دوره ابتدایی می پردازند. یافته های پژوهش نشان داد که روش تدریس رابطه مستقیم با یادگیری دانش آموزان دارد و انتخاب روش تدریس مناسب با هر موضوع علاوه بر سطح علمی معلم به تجربه آنها نیز بستگی دارد.

روش تحقیق

پژوهش حاضر با هدف بررسی روش های نوین و جدید تدریس بر عملکرد و یادگیری دانش آموزان، به شیوه توصیفی و از نوع تحلیل محتوا انجام شده است و با توجه به روش پژوهش، جامعه آماری پژوهش شامل کلیه اسناد، مدارک و منابع مرتبط با موضوع مورد بررسی می باشد. در این پژوهش ابتدا به بیان مفهوم تدریس و ویژگی های آن پرداخته و سپس انواع روش های نوین تدریس مورد بررسی قرار گرفته است.

یافته های تحقیق

تعامل بین معلم و دانش آموز بر اساس یک طراحی هدفمند در جهت ایجاد تغییر در رفتار دانش آموز را تدریس می نامند. این تغییرات می تواند در زمینه های مختلفی از جمله نگرش ها، گرایش ها، عاداتها، باورها و شیوه های رفتار دانش آموزان باشد. [۷] عوامل متعددی در فرآیند تدریس نقش دارند که همه آنها قابلیت کنترل ندارند. بنابراین معلم می بایست چهارچوبی محدود از این فرآیند را به عنوان الگو انتخاب کرده و مورد تحلیل قرار دهد تا در مواقع ضروری بتواند فعالیت های آموزشی خود

را در محدوده آن چهارچوب، سازماندهی کرده و شیوه های مناسب تدریس را انتخاب و اجرا کند. [۸] قسمتی از آموزش تدریس است و شامل یک سلسله فعالیت های منظم، هدفدار و از پیش تعیین شده است.

تدریس شامل ۴ ویژگی است که عبارتند از: [۹]

- وجود تعامل بین معلم و دانش آموزان
- فعالیت بر اساس اهداف معین و از پیش تعیین شده
- طراحی منظم با توجه به موقعیت و امکانات
- ایجاد فرصت و تسهیل یادگیری

انتخاب شیوه مناسب برای تدریس از مراحل مهم طراحی آموزشی است. خط مشی و روش مناسب تدریس می بایست بعد از انتخاب محتوا و قبل از تعیین وسیله، توسط معلم انتخاب شود. به مجموعه تدابیر منظمی که برای رسیدن به هدف، با توجه به شرایط و امکانات اتخاذ می شود « روش تدریس » گویند. [۱۰] الگوی تدریسی که معلم با توجه به شرایط مختلف و عوامل متعدد انتخاب می کند، تأثیر مستقیمی در روند یادگیری دانش آموزان، تأثیر پذیری آنها از معلم خود، ایجاد دید کلی نسبت به مدرسه و درس و حتی تأثیر زیادی در دید کلی دانش آموز به علم و نفس یادگیری و علم آموزی می گذارد. [۱۱]

سندرز و ریورز (۱۹۹۶) اظهار داشته اند پیشرفت تحصیلی دانش آموزانی که معلمانی با کیفیت تدریس بالا به آنها آموزش داده اند در مقایسه با دانش آموزانی که معلمانی با کیفیت تدریس نامناسب به آنها آموزش داده اند، بیشتر است. [۱۲] در فرآیند تدریس آنچه به معلم کمک خواهد کرد تا بتواند یک تدریس موفق داشته باشد، میزان شناخت معلم از توانایی های خود از یک طرف و آگاهی معلم از روند علمی نهفته در فرایند تدریس از طرف دیگر می باشد. [۱۳]

انواع الگوهای نوین تدریس

به نمونه ای کوچک از یک شیئی یا به مجموعه از اشیا که ویژگی های مهم آن شیئی یا اشیا بزرگ را داشته باشد الگو می گویند. الگوی تدریس شامل چهارچوب خاصی از عناصر مهم تدریس است که این عناصر در درون آن قابل تحلیل و ارزیابی است. میزان دانش و آگاهی معلم از فلسفه و نگرش های تعلیم و تربیت منجر به انتخاب یک الگوی تدریس مطلوب می شود. [۱۰]

الگوهای تدریس در واقع الگوهای یادگیری اند. الگوهای موفق می تواند به معلمان برای کاربرد معینی در تدریس کمک کرده و اثر بخشی و کارایی را افزایش دهد. اما ذکر این نکته ضروری است که تلفیق و به کارگیری ترکیبی آنها نیز امکان پذیر است و این امر مستلزم خلاقیت، تجربه و مهارت علمی است.

۱. الگوی عمومی تدریس

این الگو، توسط "رابرت گلیزر" در سال ۱۹۶۱ مطرح شد که در ۱۹۷۱ توسط "راجرز" و "رابینسون" بسط داده شد. در این الگو، فرآیند تدریس به پنج مرحله تقسیم می شود:

۱-۱. تعیین هدفهای تدریس و هدفهای رفتاری:

اهداف تدریس می بایست به صورت عینی و قابل اندازه گیری توسط معلم مشخص گردد .

۱-۲. تعیین رفتار ورودی و ارزشیابی تشخیصی:

منظور از رفتار ورودی همه یادگیری های پیشین دانش آموزان ، توانمندی عقلی ، انگیزه و حتی بعضی عوامل اجتماعی و اقتصادی اثرگذار در یادگیری است

۱-۳. تعیین شیوه ها و وسایل تدریس:

با توجه به شرایط و موقعیت آموزشی معلم می تواند یکی از روش های آموزش مانند سخنرانی ، آموزش انفرادی و را انتخاب کرده و وسایل کمک آموزشی تدریس را نیز با توجه به مفاهیم و ویژگی های دانش آموزان به یاری بگیرد .

۱-۴. سازماندهی شرایط و موقعیت آموزشی :

توانمندی معلم در استفاده از امکانات و وسایل موجود با خلاقیت و ابتکار لازمه یک تدریس اثربخش است .

۱-۵. ارزشیابی و سنجش عملکرد:

در این مرحله علاوه بر ارزشیابی های معمولی معلم می تواند عملکرد دانش آموزان را در فعالیت های آموزشی مربوط بسنجد و در صورت مشاهده عدم موفقیت دانش آموزان ، به اصلاح و بهبود شیوه تدریس خود بپردازد .

۲. الگوی تفکر استقرایی

این الگو باعث بهبود ظرفیت تفکر، گردآوری، سازماندهی و کنترل اطلاعات و نام گذاری مفاهیم می شود. در این الگو فعالیت ها توسط معلم تعیین شده و فضای دوستانه و همکاری مطلوبی بین معلم و دانش آموزان برقرار است و منجر به دسترسی آسان همه دانش آموزان به اطلاعات می شود . در این الگو آگاهی فردی دانش آموزان و رشد خود کنترلی آنها افزایش می یابد و در همه سطوح تحصیلی این الگو کاربرد دارد . [۱۴]

مراحل تدریس الگوی تفکر استقرایی عبارتند از:

شیوه اول: تکوین مفهوم

گام اول: بر شماری و فهرست گیری

گام دوم: گروه بندی

گام سوم: عنوان دهی ، مقوله دهی

شیوه دوم: تفسیر مطالب

گام اول: تعیین روابط شاخص

گام دوم: کشف روابط

گام سوم: استنباط

شیوه سوم: کاربرد اصول یا عقاید

گام اول: پیشگویی نتایج، توضیح پدیده های نا آشنا، فریه سازی

گام دوم: توضیح و یا پشتیبانی پیشگویی ها و فرضیه ها

گام سوم: تصدیق پیشگویی

۳. الگوی ایفای نقش

هدف از اجرای الگوی تدریس ایفای نقش کمک به دانش آموز است تا شخصیتی منحصر به فرد بسازد و این مهم را در قالب آن چه در مواد درسی پیش بینی شده است عملی کند. روش تدریس ایفای نقش فرصتی را ایجاد می کند که در آن یادگیرندگان در تحصیل موقعیت ها به صورت همیار و مشترک فعالیت کنند. به ویژه یادگیرندگان شیوه ای آزادمنشانه برای پرداختن به انواعی از واقعیت های اجتماعی را به وجود می آورند. [۱۵]

ایفای نقش در بُعد اجتماعی به افراد اجازه می دهد تا در تحلیل موقعیت های اجتماعی، بخصوص مسائل میان فردی و در ایجاد راه های خوب و مردم سالار در برخورد با این موقعیت ها با یکدیگر همکاری کنند. نقش هایی که افراد ایفا می کنند توسط عوامل متعدد و در خلال سال های بسیاری تعیین شده اند. ایفای نقش در ساده ترین سطح خود از طریق عمل به مسائل می پردازد، مسأله ای طرح می شود، مورد بحث قرار می گیرد، بعضی از دانش آموزان ایفاگران نقش و بقیه تماشاچیان هستند، فردی خود را به جای فردی دیگر می گذارد و سعی می کند با دیگران که خود مشغول ایفای نقش هستند به تعامل بپردازد. از آنجا که همدلی، همدردی، خشم و محبت همه در خلال تعامل بوجود می آیند، ایفای نقش چنانچه خوب انجام گیرد، بخشی از زندگی می شود. جوهر ایفای نقش، اشتغال شرکت کنندگان و مشاهده گران در یک موقعیت واقعی دارای مسأله و تمایل به حل آن و فهمی است که از این اشتغال به وجود می آید. جریان ایفای نقش نمونه ای زنده برای رفتار انسانی فراهم می آورد که به عنوان وسیله ای برای دانش آموزان است تا :

- احساسات خود را دریابند.
- بینشی نسبت به نگرش ها، ارزش ها و ادراکات خود بدست آورند.
- نگرش ها و مهارت های مشکل گشایی خود را رشد دهند
- به کاوش موضوع های درسی به طرق گوناگون بپردازند.

شعبانی (۱۳۸۲) و احدیان و آقازاده (۱۳۷۸) برای اجرای این الگوی تدریس ۹ مرحله ارائه داده اند :

- تعیین موضوع و طرح مسئله
- انتخاب ایفاگران نقش و تعیین نقش آنها

- فراهم کردن امکانات و پردازش صحنه
- آماده کردن دانش آموزان برای مصاحبه
- اجرای نمایش
- بحث و ارزشیابی نمایش
- اجرای دوباره نمایش
- بحث و ارزشیابی مجدد

۳-۱. محاسن روش ایفای نقش

- افزایش هیجان و شور و شوق دانش آموزان از اجرای نمایش
- سهیم شدن مشاهده کنندگان در احساس ایفاگران نقش که این ارتباط عاطفی در یادگیری و القای احساسات تأثیر فراوان دارد.
- فراهم شدن زمینه بحث گروهی در دانش آموزان
- استفاده از این روش در درمان کمروبی دانش آموزان خجالتی موثر است. از این رو معلم باید افراد کمرو را به شرکت در نمایش به ویژه ایفای نقش تشویق کند.

۳-۲. محدودیت های روش ایفای نقش

- این روش برای تحقق هدف های پیچیده آموزشی نامناسب است. زیرا پرداختن به مشکلات پیچیده تر به تدارکات زیادتر و تخصص نیاز ؛ از این رو این روش برای رسیدن به اهداف آسان و کلی قابل استفاده است .
- این روش به دلیل اینکه در ظاهر جنبه نمایشی و هنری دارد یک روش آموزشی جدی تلقی نمی شود.
- اجرای روش ایفای نقش بدلیل صرف وقت کافی و تهیه تدارکات بسیار زمان بر است

۴. الگوی پیش سازمان دهنده

شیوه جای دادن و سازماندهی یک سری مطالب دانشی با نظم خاص در ذهن دانش آموزان را پیش سازمان دهنده می گویند. به عبارت دیگر پیش سازمان دهنده مطلبی است که در مقدمه پیش از تدریس می آید تا میحث جدید را قرار است به دانش آموزان آموزش داده شود با مطالب قبلی مربوط کند و همچنین به عنوان پایه ای باشد که دانش آموز بتواند بر اساس آن تمامی مباحث درس را به صورت منظم و سازمان یافته در ذهن خود جا دهد. [۱۶]

۴-۱. مراحل اجرای الگوی پیش سازمان دهنده

- ایجاد آمادگی در مخاطب برای طرح موضوع
- ارائه چارچوب موضوعی بحث
- توضیح و تشریح گام به گام مطالب به منظور تسلط تدریجی

- ارائه مثال و نشان دادن نمونه درباره مفاهیم و مهارت ها
- الگوسازی یا توصیف تکلیف یادگیری
- توضیح مجدد نکات دشوار درس.
- فعالیت های مربوط به تمرین و تثبیت یادگیری دانش آموزان

۴-۲. محاسن الگوی پیش سازمان دهنده

- الگوی پیش سازمان دهنده الگوئی مناسبی در نظام های آموزشی با معلمانی با تجربه ولی امکانات آموزشی محدود است.
- زمان آموزش در این الگو محدود بوده و حداکثر استفاده را در این زمان محدود می توان برد .
- با توجه به برنامه ریزی دقیق معلم، در این الگو زمان تلف نمی شود و گروه زیادی از دانش آموزان با امکانات محدود آموزش می بینند و مفاهیم به طور منظم و نظامدار در ساحت شناختی آنان جا می گیرد.

۴-۳. محدودیت های الگوی پیش سازمان دهنده

- در این روش تصمیم گیرنده اصلی برای آموزش معلم است .
- تعداد دانش آموزان در این روش بدلیل عدم مشارکت آنها در انتخاب موضوع، نوع فعالیت و طرح و اجرای برنامه های آموزشی محدود است.
- نیازها و علایق و توانایی های دانش آموزان در این روش کمتر مورد توجه قرار می گیرد و از این رو آنان کمتر احساس موجودیت و مسئولیت می کنند.
- در چنین روشی ارتباطی بین محتوای دروس با زندگی واقعی دانش آموزان نیست و به همین علت اگر آنان مطالب درسی مورد نظر را بیاموزند و امتحان دهند هدف آموزشی محقق شده است.
- به مسائل روانی، عاطفی و اجتماعی دانش آموزان در این روش اهمیت چندانی داده نمی شود و رضایت خاطر آنان مورد توجه قرار نمی گیرد .

۵. الگوی حل مسئله

این روش یکی از روشهای مشارکتی در تدریس است که کاربرد زیادی دارد. گرچه برخی این روش تدریس را بیشتر با الگوی انفرادی سازگار دانسته اند، ولی تجربه نشان می دهد که کاربرد این روش به صورت گروهی موثرتر از الگوی انفرادی آن است . [۱۷] در این الگوی تدریس، شاگردان با بهره گیری از تجارب و دانسته های پیشین خود، درباره رویدادهای محیط خود می اندیشند تا مشکلی را که با آن مواجه شده اند به نحو قابل قبولی حل کنند .

مراحل اجرا در روش تدریس حل مسئله به شرح زیر است :

- طرح مسأله یا بازنمایی مشکل
- جمع آوری اطلاعات
- ساختن فرضیه
- آزمایش فرضیه

ویژگی های روش تدریس مبتنی بر حل مسئله عبارتست از: [۱۸]

- دانش آموزان در فعالیت های کلاسی مسائل را بررسی و فرضیه های خود را آزمایش و نتیجه گیری می کنند.
- دانش آموزان با تمام افراد گروه خود به بحث و گفتگو می پردازد علاوه بر پاسخ سوالات به طراحی سوالات می پردازند.
- معلم در حین گزارشها و پرسش و پاسخ در صورت لزوم راهنمایی میکند و اگر اشتباهی وجود داشته باشد، تصحیح می کند و به فراگیری دانش آموزان یاری می رساند.
- منبع یادگیری علاوه بر کتاب وسایل آموزشی دیگر نیز می باشد و ملاک یادگیری استاندارد، پیشرفت می باشد، و معلم سعی دارد طرح مساله کند و دانش آموز را به اندیشیدن و فکر کردن عادت دهد.
- قدرت بیان و استدلال شاگردان رشد می کند و آموزش برای آنان لذت بخش و دلچسب می شود و امکان گفتگو برای فراگیران فراهم می شود
- مهارت های شناختی سطوح بالا مانند مشاهده و حل مساله در فراگیران تقویت میشود دارای خلاقیت و نوآوری می شوند. همچنین، برای نظریه های خود وسایلی می سازند و خودشان تجربه می کنند و نتیجه ی آزمایش را گزارش می دهند.
- دانش آموزان به مطالعه تشویق می شوند و مسئولیت پذیری آنها افزایش می یابد و رشد شخصیت از ابعاد متعدد مدنظر قرار می گیرد معلم نقش ناظر را دارد و فعالیت ها را هدایت میکند به عبارت دیگر، در این روش دانش آموزان به طریقی فعال در کلاس همکاری می کنند.
- دانش آموزان با درگیر شدن در فعالیتهای و ساختن وسایل آموزشی ساده به آموختن دانش می پردازند.

۵-۱. مدل های مختلف حل مسئله

برای روش حل مسئله، مدل های متفاوتی وجود دارد که مهم ترین آنها را جان دیویی و جورج پولیا عنوان کرده اند. [۱۹]

۵-۱-۱. مراحل روش حل مسئله مبتنی بر الگوی جان دیویی :

الف) مشخص کردن مسئله

در این مرحله، تمام ابعاد مسئله تعیین و به فراگیرندگان تفهیم می شود.

ب) جمع آوری اطلاعات براساس ساخت فرضیه

یک سلسله اطلاعات زمینه ای جمع آوری می گردد و فرضیه براساس آنها حدس زده می شود.

ج) فرضیه سازی

براساس نظریات و عقیده های شخصی افراد، حدس و گمان اولیه ساخته و فرضیه معرفی می گردد.

د) آزمایش فرضیه ها

روش های تحقیق و بررسی برای یکایک فرضیه ها پیش بینی می شود. دانش آموزان از طریق چند روش، فرضیه ها را مورد آزمایش قرار می دهند، نتایج را ثبت می کنند و در طی اجرای راه حل های متفاوت، درستی یا نادرستی فرضیه ها را مشخص می کنند.

ه) نتیجه گیری، تعمیم و کاربرد

پس از این که اطمینان حاصل شد که نتیجه ی اجرای روش ها قابل دفاع است، آنها را در حکم فرضیه های قابل قبول، تأیید و برای تعمیم کاربرد و استفاده ی دیگران معرفی می کنند.

۵-۱-۲. مراحل روش حل مسئله به روش جورج پولیا

جورج پولیا مراحل حل مسئله را به ترتیب به صورت ذیل بیان نموده است:

الف) درک و فهم مسئله

ب) نقشه کشی یا طراحی برای حل مسئله

ج) اجرای نقشه و راهبردهای انتخاب شده

د) بازنگری و کنترل

۵-۲. محاسن الگوی حل مسئله

- احساس مسئولیت دانش آموزان در این شیوه آموزشی بیشتر است و رضایت خاطر بیشتری دارند و مسئولیت موفقیت و یا شکست، خود را بر عهده می گیرند
- هدف در این شیوه رشد دانش آموزان است، نه محتوا و مفاهیم آموزشی. از این رو همه جنبه های روانی، اجتماعی و سرانجام کل شخصیت دانش آموزان مورد توجه قرار می گیرد.
- نمره در این شیوه برای دانش آموزان اهمیتی ندارد، بلکه کاربرد معلومات و توانایی حل مسئله به هنگام مواجهه با آن ارزشمند است
- فارغ التحصیلان چنین الگویی افرادی خلاق و نوآور و پذیرای تغییرات مربوط به فن آوری خواهند بود. [۱۹]

۵-۳. محدودیتهای الگوی حل مسئله

- این روش نیاز به معلمان مجرب و پژوهشگر دارد.
- اجرای چنین الگویی نیاز به فضا و امکانات آموزشی مناسب دارد.
- محدودیت تعداد دانش آموزان در هر کلاس. (تعداد دانش آموزان در یک کلاس وابسته به توانایی معلم، امکانات مالی، وسایل و روشها و هدفهای آموزشی است) ولی بطور کلی، تعداد شاگردان در هر کلاس نباید از ۲۰ نفر تجاوز کند.

۶. الگوی تدریس ۵ گام

۶-۱. ارتباط برقرار کردن (Relating)

در این مرحله معلم تلاش می کند با فراهم کردن یک موقعیت واقعی یا دیداری شنیداری ذهن و عواطف دانش آموز را نسبت به مفهوم یا مهارت (قبلاً باید در طراحی مفاهیم و مهارت های درس استخراج شده باشد) موردنظر به قدری حساس کند یا به گونه ای دانش آموز را با یک موقعیت مبهم حیاتی روبرو کند که دانش آموز به شدت درگیر شده و اراده حل کردن موقعیت و مساله را پیدا کند یعنی معلم با پیدا کردن وجه کاربردی درس در زندگی روزه مره دانش آموز (پیامدها) انگیزه او را نسبت به وجود مساله ای مهم و قابل جستجو تحریک کرده باشد. محتوای این مرحله باید در ارتباط با زندگی روزمره دانش آموز باشد ؛ برخاسته از مسایلی که دانش آموز با آن روبرو است.

۶-۲. تجربه کردن (Experiencing)

پس از درگیر شدن دانش آموز و پیدایش و ایجاد شدن سوالاتی در ذهن دانش آموز در این مرحله معلم باید موقعیتی تدارک ببیند که دانش آموز با استفاده از تجربیات قبلی خود و دوستان هم گروهش و یا گاهی تجربه کردن در لحظه از طریق پژوهش و کاوش، پاسخ پرسش های خود را بیابد. این فعالیت ها قلب یادگیری مفهومی را تشکیل می دهند و مفاهیم این مرحله باید قابل تجربه و آزمایش باشند، این مرحله علاوه گامی در درک بهتر مفهوم و مهارت به یادگیرنده کمک کند تا با خلاقیت های خود کشف و شناسایی کند.

۶-۳. به کارگرفتن (Applying)

در این مرحله معلم باید منابع (کتاب، کاربرگ، تصاویر، کلیپ ها، امکان استفاده از رایانه برای منابع دیجیتالی و جمع آوری

اطلاعات برخط) و موقعیت هایی را تدارک ببیند تا در ضمن آن دانش آموز بتواند با ارائه ایده های نوین ارتباط بین تئوری و عمل برقرار کند تصوراتی در ارتباط با مساله مفاهیم و اطلاعاتی که نهادینه شده است به دست آورد این مرحله در مواردی می تواند دانش آموز را به تصور یک آینده مجازی یا حل مساله از طریق ایده نوین هدایت کند.

۶-۴. به اشتراک گذاشتن (sharing)

در این مرحله دانش آموزان در قالب گروه های کوچک، یافته های مرحله قبل خود را با دیگران مطرح می کنند و در یک فرایند تعاملی و یادگیری مشارکتی به بازنگری و تجزیه و تحلیل اطلاعات جمع آوری اطلاعات شده به صورت گروهی می پردازند که این یادگیری مشارکتی و تعاملی، مقدمه یادگیری مفهومی پایدار است و در این مرحله معلم نیز اطلاعات و یافته های خود را با دانش آموزان به اشتراک می گذارد و در واقع بحث ارزشیابی و تکمیل اطلاعات در این مرحله اتفاق می افتد.

۶-۵. انتقال به موقعیت جدید (Transferring)

در این مرحله معلم با طرح سوال یا نشان دادن یک موقعیت متفاوت یا درخواست یک فعالیت متفاوت از دانش آموزان می خواهد تا پیش بینی کنند که چگونه می توانند از نتایج آموخته ها استفاده کند و آن را در موقعیت ها یا قالب جدیدی به کار ببندند.

۷. الگوی یادسپاری

این الگو یک الگوی حافظه ای بوده و با استفاده از این الگو استعداد فراگیران در به یاد سپردن مطالب تقویت می شود. همچنین قدرت تخیل دانش آموزان پرورش یافته و فراگیران مجبور به استفاده از قدرت ذهنی خود می شوند. بنابراین اهداف این الگو:

- افزایش یادسپاری
- تقویت قدرت تخیل ذهنی
- تقویت تفکر سیستمی

روش یاد سپاری یکی از روشهای فراشناختی است. الگوی یاد سپاری بخصوص برای افزایش ظرفیت ذخیره سازی و بازشناسی اطلاعات تدوین شده است این الگو باید بتواند احساسی از قدرت ذهنی را با آگاهی دانش آموزان نسبت به توانایی های درونی خود برای تسلط بر مطالب نا آشنا مهارت های ذهنی و توجه محیط اطراف پرورش دهد تا دانش آموز متوجه بشود که آموختن یک جریان اسرار آمیز درونی نیست که نتوانیم به آن کنترل داشته باشیم بلکه آدمی با آگاهی از نحوه یادگیری خویش قادر می شود تا به خاطر سپردن اطلاعات را در خود مدیریت کند. در مجموع روش تدریس یادسپاری، شیوه صحیح معنا دار کردن اطلاعات دریافتی و انبار کردن اطلاعات در حافظه و انتقال مطلوب آنها است.

۷-۱. مراحل الگوی یادسپاری

مرحله نخست: توجه به مواد یادگیری

در این مرحله نیاز است یادگیرنده بر مواد یادگیری متمرکز شود و آن ها را مورد ملاحظه قرار دهد، سپس آن ها را به ترتیبی سازمان دهد که به یادگیری مطالب کم شود. به هرروی، در مرحله حاضر، باید بر روی ایده ها و نمونه ها یا مفاهیم متمرکز شد. خط کشیدن به زیر مفاهیم اصلی یک متن یکی از راه های تمرکز کردن است. فهرست کردن و شرح نکته های اصلی یا مفاهیم نیز از روش های دیگر تمرکز است. سرانجام این که، تفکر دقیق و ژرف بر روی مواد یادگیری، مقایسه ی ایده ها، تعیین ارتباط بین ایده ها هم برای ایجاد تمرکز کمک می کند

مرحله دوم: ایجاد ارتباط

پس از تعیین مفاهیم مورد نظر برای یادگیری، از فنون یادسپاری و حافظه ای متفاوت باید برای ایجاد ارتباطات به منظور فراگیری مواد آموختنی استفاده گردد.

مرحله سوم: بسط تصاویر حسی

وقتی که ارتباط اصلی مشخص گردید، می توان به غنی سازی تصاویر افزود. این کار را باید دانش آموزان به عهده بگیرند

مرحله چهارم : تمرین فراخوانی

در مرحله چهارم از دانش آموزان درخواست می شود به تمرین فراخوانی یادگرفته هایشان اقدام کنند. تمرین بازخوانی موارد یادگیری تا جایی باید ادامه یابد که فراگیری به طور کامل روی دهد.

۸. الگوی تدریس بحث گروهی

روش بحث گروهی، گفتگویی است سنجیده و منظم درباره موضوعی خاص که مورد علاقه مشترک شرکت کنندگان در بحث است. این روش برای کلاسهایی قابل اجراست که جمعیتی بین ۶ تا ۲۰ نفر داشته باشند. در این روش دانش آموزان می توانند نظرات و عقاید خود را با دیگران به اشتراک گذاشته و اندیشه های خود را مدلل بیان کنند. همچنین در این روش مسئولیت یافتن نتایج، اصول و راه حل ها با خود دانش آموزان است. در این راستا معلم موظف است با توجه به توانمندی های خود به دانش آموزان منبع معرفی کند تا در جلسات بحث گروهی استفاده کنند. [۱۰]

۸-۱. اهداف روش بحث گروهی

علاوه بر انتقال مفاهیم و تبادل اندیشه برای نیل به اهداف زیر می توان از روش بحث گروهی استفاده کرد: [۱۶]

- ایجاد علاقه و آگاهی مشترک در زمینه ای خاص
- ایجاد و پرورش تفکر انتقادی
- ایجاد توانایی اظهارنظر در جمع
- تقویت توانایی انتقادپذیری
- تقویت توانایی مدیریت و رهبری در گروه
- تقویت قدرت بیان و استدلال
- تقویت قدرت تحلیل و تصمیم گیری
- آشنایی با روش کسب اطلاعات و حل مسائل
- ایجاد رابطه مطلوب اجتماعی

۸-۲. مراحل اجرای روش بحث گروهی

لازمه اجرای مناسب و مطلوب روش بحث گروهی، رعایت مراحل زیر است: [۲۰]

۸-۲-۱. آمادگی و برنامه ریزی

برنامه ریزی و طراحی پیش از آغاز بحث ضروری می باشد. معلم می بایست علائق و تجربیات پیشین دانش آموزان را دقیقاً بررسی کرده و بر اساس آن اهداف اجرای بحث گروهی را برای دانش آموزان مشخص کند.

۸-۲-۲. انتخاب موضوع

موضوعات در این شیوه میبایست به صراحت و روشنی به شکل کلمات و جملات بیان شوند. موضوعات در این روش به دو دسته تقسیم می شوند: دسته اول موضوعات مورد توافق محققان و متخصصان که غیر مباحثه ای نامیده می شوند. هدف از این موضوعات فقط کسب دانش است. دسته دوم موضوعاتی که پیش از این به نتیجه ای واحد نرسیده اند که به موضوعات مباحثه ای مشهورند. روش بحث گروهی بهترین شیوه برای یادگیری این موضوعات می باشد.

۸-۲-۳. فراهم نمودن زمینه های مشترک

ضروریست پیش از آغاز بحث گروهی بین دانش آموزان، سطح اطلاعات عمومی آنها در مورد موضوع بحث یکسان شود.

۸-۲-۴. انتخاب افراد و تعیین نقش آنان

اعضای بحث گروهی را معمولاً افراد زیر تشکیل می دهند:

الف. اداره کننده یا رهبر گروه: لازمه نظم دادن و سازماندهی و اداره بحث گروهی وجود یک رهبر یا مدیر گروه است که می تواند این فرد معلم یا یکی از افراد مطلع و یا یکی از دانش آموزان باشد.

ب. دانش آموزان: دانش آموزان به عنوان شرکت کنندگان اصلی بحث گروهی هستند که قاعدتاً باید به موضوع مورد بحث علاقه مند باشند و در بحث فعالانه شرکت کنند و مسئولیت قبول نمایند.

ج. منشی گروه: ضروریست نتایج مهم و تصمیمات گرفته شده در بحث، موارد موافق و مخالف، پیشنهادات و توصیه ها یادداشت شود بدون اینکه نظر شخصی اعمال شده باشد. این وظیفه بر عهده منشی گروه است که می تواند یکی از دانش آموزان باشد.

د. شخص مطلع: شخص مطلع به عنوان فردی که اطلاعات فنی و تخصصی دارد، می تواند اطلاعات لازم را در مواقع ضروری در گروه عرضه کند و به سئوالات پاسخ دهد یا نظر شخصی بدهد.

ه. ناظر یا ارزیاب: ناظر یا ارزیاب در بحث گروهی جریان بحث را از بیرون مشاهده میکند و نظرهای خود را در مورد چگونگی بحث یادداشت و عرضه می نماید

۸-۳. محاسن الگوی بحث گروهی:

- سهیم شدن دانش آموزان در عقاید و تجربیات یکدیگر
- تقویت همکاری گروهی و احساس دوستی در میان اعضا
- امکان خودارزیابی دانش آموزان
- تقویت اعتماد به نفس و روحیه نقد پذیری دانش آموزان
- کاهش یافتن هراس دانش آموزان کم رو و خجالتی برای صحبت کردن در جمع
- تقویت قدرت مدیریت و رهبری دانش آموزان

- تقویت استدلال و قدرت اندیشه دانش آموزان

۸- ۴. محدودیت های الگوی بحث گروهی :

- عدم امکان اجرای این روش در کلاس های پرجمعیت
- نامناسب بودن برای دانش آموزان دوره ابتدایی
- نیاز به مهارت و تخصص در اجرای این روش

نتیجه گیری

امروزه یکی از اهداف آموزش و پرورش، استفاده مؤثر دانش آموزان از علم و دانش است. آموزش نیز یکی از ارکان مهم در امر یادگیری است که بهره گیری از الگوهای برتر تدریس به تسهیل آن کمک زیادی می کند. معلم باید با توجه به هدف های آموزشی، محتوای تدریس، نیازها و علایق دانش آموزان، امکانات موجود (زمان، فضا، وسایل و...)، تراکم دانش آموزی و ... مناسب ترین شیوه را برای یک تدریس مطلوب انتخاب کند. گرچه روش های متداول آموزش و تدریس در خیلی مواقع از نظر اجرا ساده تر از روش های نوین است، لیکن هنگامی که اثربخشی آموزشی و کیفیت یادگیری مورد توجه باشد، لازم است از روش ها و فناوری های جدید استفاده شود. در شرایطی که فناوری های جدید فراگیران را احاطه کرده اند و دسترسی آنها به فناوری به مراتب بیش از گذشته است، بهره برداری از توان آموزشی فناوری های جدید و تلفیق آن با روش های دیگر می تواند نتایج سودمندتری داشته باشد.

منابع

۱. طالب زادگان، میترا؛ بررسی عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان موفق، شورای تحقیقات آموزش و پرورش استان خوزستان، ۱۳۷۸
۲. یغما، عادل؛ اثربخشی روش تدریس معلم در میزان فعالیت های یادگیری دانش آموزان، ۱۳۹۷، <https://www.roshdmag.ir/fa/article/22045>
۳. رحیمی مند، مریم؛ عباس پور، عباس؛ تأثیر شیوه های جدید آموزش بر خلاقیت و پیشرفت تحصیلی دانشجوین، فصلنامه علمی پژوهشی ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی، دوره چهارم، شماره چهارم، ۱۳۹۴، ۱۹۲ - ۱۴۲
۴. قورچیان، نادر قلی؛ (۱۳۷۹)، جزئیات روش های تدریس، تهران: مؤسسه فراشناختی اندیشه
۵. ماشینچی، علی اصغر؛ اخلاق نیک، یکتا؛ عبداللهی، مسعود؛ بررسی روش تدریس در آموزش، فصلنامه مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی، شماره ۲۳، ۱۴۰۰، ۸۱ - ۶۹
۶. رئوف، علی؛ جنبش جهانی برای بهسازی تربیت معلم، تهران، وزارت آموزش و پرورش، پژوهشکده تعلیم و تربیت، ۱۳۷۹
۷. دهخدا، علی اکبر؛ (۱۳۷۳)، لغت نامه دهخدا، تهران، دانشگاه تهران،
۸. ذوالفقاری، حسن؛ (۱۳۸۱)، راهنمای تدریس، اداره کل چاپ و توزیع کتاب های درسی

۹. شعبانی، حسن؛ (۱۳۷۵) ، مهارت های آموزشی و پرورشی، انتشارات سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت) تهران، چاپ ششم
۱۰. محمدی، اسماعیل؛ انواع روش های تدریس، ۱۳۹۵، <https://www.baladyab.com/article/5119/>
۱۱. بیگم حائزاده، خیریه و همکاران؛ (۱۳۸۳) ، یادگیری از طریق همیاری، تهران، انتشارات تربیت
۱۲. تقی پور، حسینعلی، کشاورز لشکناری، روح اله، و یوسف رشیدی، علی اصغر؛ دانش محتوایی روش های معلمی و تاثیر آن بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، کنفرانس پژوهش های نوین ایران و جهان در مدیریت، اقتصاد، حسابداری و علوم انسانی، ۱۳۹۶
۱۳. سجادی، اسکندر؛ هدف از تدریس چیست، مقاله زیر چاپ دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تبریز، ۱۳۷۶
۱۴. طلیمه، قادر؛ الگوهای برتر تدریس، ۱۳۸۸، <http://www.gtaylor.blogfa.com/post/10>
۱۵. سبزواری، پروین؛ الگوهای نوین تدریس، ۱۳۹۰، <http://sabzevarp.blogfa.com/post/4>
۱۶. مومنی، الگوها و روش های تدریس در کلاس درس، ۱۳۸۹، <http://amoozegar3kashan.blogfa.com/post/49>
۱۷. مقرب الهی، زهرا؛ روش های نوین تدریس، موج سال، شماره ۴، ۱۳۹۱، ۷۶ - ۴۸
۱۸. گرزین، تقی؛ یادگیری مسئله محور یا مبتنی بر مسئله، ۱۳۹۱، <http://es-curriculum.blogfa.com/post/488>
۱۹. نصرت ناهوکی، عبدالسلام؛ روش تدریس حل مسئله، ۱۳۹۰، <http://salam1980.blogfa.com/post/98>
۲۰. شفیعی، صابر؛ دوستی، انور؛ تاثیر روش تدریس بحث گروهی بر یادگیری دانش آموزان، مجله پژوهش و مطالعات علوم اسلامی، ۲ (۱۲)، ۱۳۹۹